

BİR AVUKATIN YORGUN ÇIĞLIĞI

⚠ Uyarı: Bu yazı, moralinizi bozacak unsurlar içerebilir. Duygusal hassasiyeti olanların dikkatine sunulur.

1. Gün geçmiyor ki bir hâkimin izansız, mantıksız, hukuksuz ya da akıldışı bir kararına veya uygulamasına rastlamayalım. Zamanımızın ve enerjimizin büyük bir kısmı, bir hâkimin hatalı bir kararını veya yanlış bir uygulamasını düzeltmekle geçiyor. Üstelik bu çabalarımızın çoğu, ne yazık ki başarıyla sonuçlanmıyor. Artık yeni bir dava almaktan bile çekinir hale geldik. Bir dava aldığımızda ise “acaba bu dosyanın başına ne gelecek?” endişesiyle hareket ediyoruz. Yerel mahkeme veya Bölge Adliye Mahkemesi fark etmiyor; genelde tablo aynı. Nadiren de olsa doğru bir karar veya uygulamayla karşılaşırız ve o an bir istisna yaşandığını anlıyoruz. Geline nokta yargı sistemi, hukuksuzlukların giderileceği yer olması gerekirken, bizzat hukuksuzluğun kaynağı olmuştur.
2. Hemen belirtmek gerekir ki bu yazıda, siyasi içerikli davalardan dosyalardan söz etmiyorum. Siyasi nitelikteki davalardaki kötü uygulamalar, yargının bağımsız ve tarafsız olmayışı gibi bir çürümenin göstergesidir. Ülkedeki iktidar değiştikçe bu tür davalardaki tavır ve kararlar da değişir. Kaldı ki siyasi davalarla ilgili yargısal sorunlar medyada yeterince dile getirildiği kanaatindeyim. Bu tür davalardaki tepkiler medyada kendine kolaylıkla yer bulabiliyor. Özetle burada üzerinde durduğum şey, siyasi davalardaki hukuksuzluklar değil, yargının genel olarak niteliksizliği ve herkesi canından bezdiren uygulamalarıdır. Aslında bu daha derin bir çürümenin göstergesidir.
3. Burada tek tek örnekler ve olaylar üzerinde durmak istemiyorum. Her bir olayı anlatmak, sayfalar sürer. Her birindeki usul kurallarına aykırılıklar anlatmaya vakit yetmez. Her birinin yarattığı hukuksuzluk ve mağduriyetleri anlatmak için günlerce sempozyumlar, konferanslar vermek gerekir.
4. Bugün İstanbul’da bazı davaların, örneğin kira tespit davasının, ilk duruşma günü 10 ay sonrasına verilmişse şanslısınız demektir. Üstelik davanın 3-4 duruşmada karara bağlanabilmesi de yine büyük bir şans. Ancak çoğu zaman süreç daha uzun sürüyor ve bu durum hem tarafları hem de adalet sistemine olan güveni ciddi şekilde zedeliyor.
5. En basit hukuk davası bile istinafta üç yıl boyunca bekletiliyor. Oysa kanun, Bölge Adliye Mahkemesi’ne (BAM) açık bir şekilde şu talimatı veriyor: “Usule ilişkin bir eksiklik yoksa kararı kaldırıp tahkikat yap ve yeni bir karar ver.” Ancak BAM, bu

yetkisini kullanmak yerine kendini Yargıtay gibi görerek, sadece kararı kaldırıyor ve dosyayı ilk derece mahkemesine geri gönderiyor. Bu süreç, zaten yıllarca süren davaları daha da uzatıyor ve adalete erişimi geciktiriyor. Bir yandan istinafta üç yıl kaybediliyor, diğer yandan dosya yeniden ilk derece mahkemesine döndüğünde süreç sil baştan başlıyor. Vatandaşın hak arama mücadelesi, adeta bir kısır döngüye dönüşüyor.

6. Adil yargılanmanın temel unsurlarından biri olan makul sürede yargılanma hakkı, o denli sık ihlal ediliyor ki, geçen yıl Anayasa Mahkemesi bu ihlallerle ilgili yeni kararların artık insan haklarının korunması ve geliştirilmesine katkı sağlamayacağı gerekçesiyle, makul sürede yargılanma hakkı ihlali iddiasıyla yapılan başvuruların incelemesine devam etmenin bir anlamı kalmadığını açıklamış ve bu dosyalar hakkında düşme kararı vereceğini duyurmuştur. Anayasa Mahkemesi'nin bu kararı da içerik bakımından skandaldır. Zira şu soru ister istemez akla gelmektedir: Anayasa, adil yargılama hakkı ihlalleri nedeniyle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapılabileceğini söylüyor. Anayasa Mahkemesi, bu davalara bakmam diyor. Peki vatandaş, hakkını aramak için nereye gitsin?
7. Davanız, alışlagelmişlerden biraz farklı ve nispeten karmaşıksa, zamanla kangrene dönüşmesi kaçınılmaz hale geliyor. Ne bilirkişiler meseleyi tam anlamıyla kavrayabiliyor ne de hâkimler. Uyuşmazlığın özüne inilmediği için, ilgisiz konulara odaklanılıyor; sonuçta çözümden uzak, alakasız ve yüzeysel raporlarla süreç daha da içinden çıkılmaz bir hâl alıyor.
8. Buna rağmen mevcut yargı düzeninde bilirkişiler adeta yargı dağıtıyor. Hakimler, sadece görünürde usulü yerine getirmenin gayretinde. Yargılamanın evrak üzerinde doğru işlediğinin görülmesi yeterlidir. Adalet kaygısı, usuli işlemleri yerine getirme kaygısına bırakmış kendini. Hakimler, bilirkişi raporunu çoğunlukla denetlemiyor. Keşke bilirkişiler nitelikli olsa; maalesef bu da söz konusu değil. Bilirkişiler, büyük oranda, baştan savma, özensizce raporlar hazırlıyorlar. Bir dava dosyası bazen defalarca bilirkişiye gittiği oluyor, buna rağmen uyuşmazlığın çözümüne katkı sunmuyor. Bilirkişilerin çoğu, hukuk bilgisi zayıf, ancak hukuki mütalaa verircesine rapor hazırlıyor. Hakimler, iş yoğunluğundan kimisi de kendi yetersizliğinden bilirkişinin verdiği raporu denetlemeden hükme dönüştürüyor.
9. Duruşmada bir konuyla ilgili talepte bulunuyoruz. Hâkim, “Celse arasında talepte bulunun, değerlendiririm,” diyor. Ancak celse arasında hâkim değişiyor. Yeni hâkimden talepte bulunuyoruz, bu kez de “Duruşmada değerlendireyim,” diyor. Çıldırılmamak için kendinizi zor tutuyorsunuz. Zira Yargı'nın sözünde durmak gibi bir kaygısı yoktur, böylesi bir erdemden yoksundur. Hiçbir hâkim, sizi davet ettiği

saatte duruşmaya almaz. Bazen saatlerce bekletir. Bu artık sıradanlaşmıştır. Bir arkadaşınız, bir kere sözünde durmadığında bir daha güven duymazsınız değil mi?

10. Tüm aşamaları geçip nihayet mahkemelerden karar aldığınızda bile sevinemiyorsunuz. Çünkü bu kez icra dairesinin uygulamaları ve icra mahkemesiyle mücadele etmek zorunda kalıyorsunuz. İcra müdürlüğü, iki satırlık bir gerekçeyle talebinizi reddediyor ve adeta umursamaz bir şekilde, “Git, şikâyet et,” diyor. Şikâyet dilekçesi verdiğinizde ise, duruşma günü tam beş ay sonrasına veriliyor. Bu süreç, hak arama mücadelesini daha da yorucu ve bezdirici bir hale getiriyor.
11. İcra dairelerindeki kuralsızlık ve usulsüzlükleri uzun uzun anlatmaya gerek görmüyorum. Teknik konular, herkesin kolayca kavrayabileceği meseleler değil. Ancak şunu belirtmek gerekir ki, kuralsızlığın hâkim olduğu bu ortamda özellikle banka, faktoring ve varlık şirketlerinin yapamayacağı şey neredeyse yok. Bir işletmeyi hedef aldıklarında, istihkak prosedürü ile ya başkasının borcunu ödersiniz ya da iflasa sürüklenirsiniz!
12. Olay medyatik değilse, savcılık soruşturamaları, çok yavaş ilerliyor. Çoğu kez dolandırıcılık, sahtecilik gibi suçlarda, hukuki ihtilaf olduğu gerekçesiyle takipsizlik kararları veriliyor. Sulh ceza hakimlikleri ise takipsizlik kararına itirazları reddetmeye eğilimlidir.
13. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvurularda popüler bir kişi değilseniz veya kamuoyunda geniş bir ilgi uyandırmadıysanız hak ihlalinizi yeterince önemsemiyor. İhlalin ciddiyeti yerine, davanın toplumsal etkisi veya medyadaki yansıması öncelikli hale geliyor. Bu durum, adaletin herkes için eşit olması gerektiği ilkesine ciddi şekilde zarar veriyor.
14. Çoğu kez adaletin tecellisi için, yeterince maddi durumunuz ve sabrınız varsa, Anayasa Mahkemesi ve sonra AİHM’e kadar gitmeniz gerekiyor. Bu da 15 yıllık bir süreç demektir.
15. Peki, bunca ihmal ve hata nedeniyle yargı sisteminden hesap sorabilir misiniz? Hayır. Çünkü hâkim ve savcılara doğrudan dava açılmaz. Şikâyetinizi ancak Yargıtay’da hazine aleyhine dava açarak iletebilirsiniz. Ancak orada da durum farklı değil; Yargıtay, yapılan hukuksuzlukların kahir ekseriyetini “Hâkimin takdir yetkisindedir,” diyerek değerlendiriyor ve bu gerekçeyle davayı reddediyor. Davanız reddedildiği için disiplin para cezasına mahkûm ediliyorsunuz. Böyle bir dava açtığınız için cezalandırılıyorsunuz. Adalet arayışı böylece bir kez daha

sonuçsuz kalıyor. Sorgulanamayan, hesap vermeyen, denetlenmeyen, sorumsuz bir yargı sisteminde işlerin yoluna girmesini beklemek hayal görmektir.

16. Bir hâkimi veya savcıyı Hâkimler ve Savcılar Kurulu'na (HSK) şikâyet ederek sonuç almak neredeyse imkânsız. Çünkü hakimler ve savcılar, adeta bir dayanışma içinde birbirlerini koruyorlar. Bu durum, yargıya olan güveni ciddi şekilde zedeliyor ve adalet arayışını çıkmaza sokuyor.
17. Asliye ceza mahkemelerinde yapılan yargılamalar ve ağır ceza mahkemesinde birçok yargılama adeta boşa yapılıyor. Mahkemeler, onlarca duruşma gerçekleştirip, bilirkişi raporları, tanık dinlemeler, savunmalar, dilekçeler, yazışmalar sonunda hapis cezası veriyor. Bu karar, itiraz ve istinaf süreçlerinden geçiyor. Buralarda da ciddi bir emek ve mesai harcanıyor. Ancak kimse hapse girmiyor. Çünkü mevcut infaz düzenlemeleri sayesinde cezaların bir “yatırı” olmuyor. Bu durum, korkunç bir emek, para, zaman ve enerji israfına yol açıyor. Cezanın caydırıcılığını ortadan kaldırması bahsi diğer.
18. Her yıl neredeyse hâkim ve savcılarının üçte birinin yeri değişiyor. Emekliye ayrılanlar, hastalık, gebelik ve annelik izni kullananlar, adli tatil ve eğitimler de hesaba katıldığında, dosyalara bakacak yetkili bir hâkim bulunca kendinizi şanslı hissediyorsunuz. Ayrıca, geçici olarak görevlendirilen hakimler genellikle mevcut durumu sürdürme eğiliminde oluyor. Onlar için, bir kararın haksız ya da haklı olması pek bir önem taşımıyor; esas olan, dosyayı kendilerinden sonraki hâkime devretmek oluyor.
19. WhatsApp gruplarında ve sosyal medyada her gün onlarca saçma sapan karar ve uygulamaya tanık oluyoruz. Evet, tam anlamıyla saçma sapan; hiçbir şekilde izah edilemeyecek kararlar ve uygulamalar. Elbette her dönemde, her zaman yanlış, hatalı ya da anlamsız kararlar olmuştur. Ancak bunlar genellikle nadir görülen istisnalardı. Bu kadar yoğun, bu kadar yaygın bir şekilde yaşandığına daha önce hiç tanık olmadık. En azından 20 yıllık meslek hayatım ve meslek büyüklerimizin geçmişe dair anlattıkları, bu değerlendirmeyi doğrular nitelikte.
20. Okuduğunu anlamayan, anladığını ise yorumlayamayan hakimlerle karşılaşmak artık sıradan hale geldi. Bu durum hem yargı sürecinin kalitesini düşürüyor hem de adaletin tecellisini zorlaştırıyor. Hukukun temel ilkelerini bile göz ardı eden yaklaşımlar, sadece bireylerin değil, toplumun da yargıya olan güvenini sarsıyor.
21. Saçmalıklar silsilesi, sadece huzurumuzu değil, çoğu zaman uykumuzu da kaçırıyor. Müvekkillere durumu izah etmekte zorlanıyoruz. Ancak bu bizim anlatma becerimizin yetersizliğinden değil, yargılamada yaşananların akla ziyan

olmasından kaynaklanıyor. Karşılaştığımız olaylar o kadar mantık dışı ki, anlatılacak gibi değil.

22. Mecelle’de hâkimlerin sahip olması gereken vasıflar şu şekilde sıralanmıştır: Hakîm (bilge, hak ve adalet üzerine hükmedebilen), fehim (akıllı, zeki), müstakîm (doğru, dürüst), emin (güvenilir), mekîn (vakarlı, saygın) ve metin (sağlam, kendine güvenen). Ancak günümüzde böyle bir hâkime denk gelmek çölde bir vaha bulmak kadar nadir ve tamamen şansa bağlı bir durum haline gelmiştir.
23. Bu kadar niteliksiz, beceriksiz, izandan yoksun, bilgisiz, deneyimsiz, umarsız ve lakayt bir güruhla bırakın hakkınızı aramayı, kaybettiğiniz ayakkabınızın tekini bile arayamazsınız. Böylesine liyakatsiz bir kitleden adalet beklemek, kelimenin tam anlamıyla safdillik olur.
24. Değerli yargı mensupları; hâkimler, savcılar, avukatlar! Halkın sizinle ilgili hissiyatını bilmek ister misiniz? Halk size, adalet tesis edeceğinize inandığı için değil, gidecek başka bir yeri olmadığı ve başka çaresi kalmadığı için geliyor.
25. Türk yargısı, ticari bir işletme olsaydı müşteri bulamayacağından çoktan iflasını ilan etmişti. Mesela bir hastane olsaydı, hiç kimse hastalandığında bu hastaneye gitmek istemezdi; doktorlarına tedavi olmaz, hemşiresine, laborantına güvenmez, o hastanenin teşhisleriyle, tahlil sonuçlarıyla hareket etmez, verdiği ilaçları kullanmazdı. Türk yargısı konaklama hizmeti sunan bir otel olsaydı, hiç kimse bu otelden hizmet almak istemezdi. Bir seyahat firması olsaydı, hiç kimse bu firmayla seyahat etmezdi. Türk yargısı, bakım ve onarım hizmetleri sunan bir servis olsaydı hiçkimse arızalanan aracını bakım ve onarım için bu servise teslim etmezdi.
26. Günlük hayatta, bir kez karşılaştığınızda bir daha iş yapmayacağınız bir kişi düşünün: Sözünde durmayan, işi sürekli savsaklayan, çeşitli bahanelerle yapmayan ve sonunda hatalı bir iş çıkaran biri. Hangimiz böyle biriyle tekrar çalışırız? İşte, maalesef, bu tür uygulamalarla karşılaşmak artık yargı süreçlerinde sıradan bir hale geldi.
27. Sayıları az da olsa nitelikli, duyarlı, bilgili ve mesleğine değer veren yargı mensupları bu eleştirileri üzerlerine alınmasın. Ancak şunu sormamız gerekmez mi? Bu sisteme hala “hukuk sistemi” demek mümkün mü?
28. Böylesine hatalarla dolu bir yargı, aslında her türlü suçludan daha tehlikeli değil mi? Yargının bizzat kendisinin yarattığı ihlaller – yani yargının neden olduğu hak kayıpları – suç olarak düzenlenmediği için bizlere sıradan birer ihlal gibi geliyor. Bir kişinin zorla özgürlüğünden yoksun bırakılması suçtur. Ancak bir hâkim veya savcı,

bunu yazılı bir kararla yaptığında suç olmaktan çıkıyor. Haksız bir tutuklamada ihlal edilen şey ile bir kişinin başka bir kişiyi zorla alıkoymasında ihlal edilen şey aynı değil midir?

29. Paramızı çalan birine “hırsız” diyor ve ceza veriyoruz. Ancak zamanınızı çalan bir yargıya hiçbir şey diyemiyoruz. Zaman, paradan daha mı değersiz? Dahası, yargının hatalı işlemleri nedeniyle birçok kişinin parası boşa gidiyor, makul sürede karar verilmediği için parasının değeri eriyor. Bunun sorumlusu yargıçlar veya adına Türk yargısı denen bu ucube değil de kimdir? Şimdi soralım: İnsanların sahip olduğu en temel hakları ihlal ederek yargı suç işlemiyor mu? Yargı eliyle kişilerin özgürlüğü gasp ediliyor, mülkiyet hakkı ihlal ediliyor, parası ve zamanı çalınıyor. Ancak hukuk sisteminde bunların yaptırımı yoktur.

30. Avukatlar ve barolar, bu çürümüş hukuk sisteminin payandası olmaktan öteye gitmiyor. İçinde şeklen var olan avukatlık, bir ucube sisteme hukuk sistemi denilmesini sağlıyor. Tesadüfen veyahut özel saiklerle yerine geldiği sanılan adalet, en ilkel kabilelerde de hatta mafya düzeninde veyahut aşiret kültüründe cereyan edebilmektedir.

Sonuç yerine;

Elbette hâlâ hukuk için mücadele eden, mesleğini onurla icra etmeye çalışan yargı mensupları ve avukatlar var. Ancak bu yargı düzeninde artık kimsenin hakkını arayacak gücü kalmadı. Hukukun ayakta durması için gerekli olan inanç, sabır ve umut birer birer tükeniyor. Artık ne yazılan dilekçeler ne verilen mücadeleler ne de edilen dualar bir karşılık buluyor. Adaletin sesi kısıldı, vicdanlar sağırlandı, kapılar hak arayanın yüzüne kapanıyor. Bu sistemde hak aramak, sadece yeni bir mağduriyetin başlangıcı oluyor. Ve belki de en acısı şu: Artık hiçbirimiz, bir gün gerçekten adaletin tecelli edeceğine inanmıyoruz.

Av. Semih Biten